

Світлана Єршова,

кандидат юридичних наук, доцент,

юрисконсульт II категорії

товариства з обмеженою відповідальністю

“БРайт и К^о”

УДК 346.12

До питання про визначення поняття “майново-господарські зобов’язання”

Поняття “майново-господарські зобов’язання” має ключове значення не тільки для системи господарських правовідносин, а і в цілому для господарського права, оскільки дає можливість більш точно окреслити предмет господарсько-правового регулювання, відмежувати відносини у сфері господарювання (господарські відносини) від інших відносин, які мають із ними схожі ознаки, і як найменше, правильно тлумачити та застосовувати норми як господарського, так й інших галузей законодавства. Ця обставина потребує чіткого формулювання поняття “майново-господарські зобов’язання”, проте про визначення, що міститься в Господарському кодексі України (далі – ГКУ) [1], цього не скажеш – воно потребує чималих пояснень і, відповідно, перегляду шляхом внесення змін до ГКУ.

Під майново-господарськими зобов’язаннями ГКУ (ч. 1 ст. 175) розуміє цивільно-правові зобов’язання, що виникають між учасниками господарських відносин при здійсненні господарської діяльності, в силу яких зобов’язана сторона повинна вчинити

певну господарську дію на користь другої сторони або утриматися від певної дії, а управнена сторона має право вимагати від зобов’язаної сторони виконання її обов’язку. Майнові зобов’язання, які виникають між учасниками господарських відносин, регулюються Цивільним кодексом України (далі – ЦКУ) [2] з урахуванням особливостей, передбачених ГКУ.

Зразу звертає на себе увагу термін “цивільно-правові зобов’язання”. Для з’ясування значення цього терміна, перше, що можна зробити, це звернутися до ЦКУ. Тут у частині 1 статті 509 знаходимо визначення поняття зобов’язання через термін “правовідношення”. Якщо проаналізувати доктринальні визначення поняття зобов’язання, то і в загальній теорії права, і в галузевих науках, передусім цивільного права (саме в нетрях цивільного права і законодавства тривалий час розвивалося поняття зобов’язання, причому вважалося виключно цивільно-правовим), підхід до їх формулювання традиційний. У монографічних дослідженнях, наукових статтях, навчальних видан-

нях (сучасних і ретроспективних) зазвичай використовується така лексика: загальна – “зобов’язання”, “зобов’язальні відносини”, “зобов’язальні правовідносини (чи правові відносини)” або “зобов’язально-правові відносини” [3, с. 22; 4, с. 171–174; 5, с. 176–177; 6; 7, с. 195–197; 8, с. 225; 9, с. 149–152; 10, с. 212–213; 11, с. 147–148], що підкреслює особливу природу цих відносних відносин на відміну від абсолютних, перш за все речових; і особлива, яка уточнює галузеву специфіку відповідно до предмета дослідження, – “зобов’язання є формою юридичних, приватноправових відносин осіб до осіб” (як похідне мотивоване словосполучення “зобов’язальні відносини”, значення якого семантично обумовлене значенням попереднього словосполучення, тобто зі змістом – “зобов’язальні правовідносини”) [12] або “зобов’язання є юридична форма відносин між особами-суб’єктами” [13], “зобов’язання як вид цивільних правовідносин (чи цивільно-правових відносин)” або “зобов’язальні цивільно-правові відносини (чи зобов’язальні цивільні правовідносини)” (як синонімічні – “зобов’язальні правовідносини” чи “зобов’язально-правові відносини”, “цивільні зобов’язання”, “зобов’язання”) [14, с. 53–54, 351–353; 15, с. 7–9; 16, с. 15; 17, с. 106, 126; 18, с. 210–216; 19, с. 360; 20, с. 93–95, 386–388; 21, с. 72, 320–323; 22, с. 139–142; 23, с. 170; 24, с. 3–7; 25; 26; 27, с. 81; 28, с. 87; 29, с. 7–9; 30, с. 55, 288; 31, с. 211], “зобов’язально-правові форми господарських відносин” [11, с. 148–149], “господарські зобов’язання” або “зобов’язальні господарські правовідносини (чи господарсько-зобов’язальні правовідносини)” (як синонімічні – “зобов’язальні правовідносини” та інші подібні) [3, с. 22; 5, с. 176–178; 6; 8, с. 227, 230; 10, с. 211–214; 11, с. 146, 148–150; 32, с. 266–267; 33, с. 168, 201; 34, с. 161–163; 35, с. 120; 36, с. 161–166; 37, с. 298–299; 38, с. 183–189; 39, с. 45; 40, с. 74, 76, 78, 561–564; 41, с. 22, 281–282], “зобов’язальні аграрні правовід-

носини” [42, с. 46], “зобов’язальні трудові правовідносини (зобов’язання)”, “трудові зобов’язання” [43; 44, с. 3, 14; 45], “сімейні зобов’язання”, в тому числі “аліментні зобов’язання” [46, с. 26, 37; 47, с. 96], інші. Існують також “міжнародні”, “управлінські”, “адміністративні”, “фінансові”, “бюджетні”, “податкові”, “екологічні”, інші зобов’язання.

Слід зазначити, що досить часто термін “зобов’язання” вживають у теорії й практиці в інших смислових значеннях – як обов’язок особи вчинити певну дію або утриматися від неї і як документ, у якому зафіксований такий обов’язок або права і обов’язки сторін. Звісно, полісемія (багатозначність) не заважає загальному порозумінню між людьми, оскільки слова використовуються в конкретній ситуації, в певному контексті, проте може спричинити неясність або й перекручування юридичних понять. Тому у ділових, наукових стилях мови бажано використовувати слова в одному термінологічному значенні. З цієї позиції варто визнати позитивним те, що останнім часом набувають поширення і певного обґрунтування думки про адміністративні, фінансові, податкові, бюджетні зобов’язання як правовідношення відносного характеру.

Повертаючись до терміна “цивільно-правові зобов’язання”, яким законодавець користується для визначення поняття “майново-господарські зобов’язання” (ч. 1 ст. 175 ГКУ), маємо констатувати: у юридичній літературі нерідко вживаються словосполучення, синтаксичну основу яких складає сполука “правові зобов’язання”, наприклад: “цивільно-правові зобов’язання” [4, с. 173; 10, с. 212; 11, с. 147–148; 18, с. 211; 24, с. 3; 29, с. 9; 30, с. 288; 38, с. 189; 48; 49, с. 294–295; 50, с. 88, 232], “приватноправові зобов’язання” [51, с. 300], “цивільно-правові грошові зобов’язання” та “господарсько-правові грошові зобов’язання” [52, с. 12], “господарсько-правові зобов’язання” [11, с. 147], “господарсько-правові договірні зо-

бов'язання" [8, с. 228], "фінансово-правові зобов'язання" [53], "адміністративно-правові зобов'язання" [54]. При цьому не заперечується, що зобов'язання – це правові відносини. Також нерідко можна зустріти вислів "види правовідносин за предметом правового регулювання (чи – за галузями права або за юридично-галузевою ознакою): конституційно-правові, адміністративно-правові, цивільно-правові ... тощо" (тобто буквально тлумачення цього вислову: правові відносини бувають конституційними правовими, адміністративними правовими ...). Думається, не слід шукати тут великої проблеми, скоріш за все це неухважність до дрібниць, яка часто буває у творчих людей, глибоко захоплених своєю темою. Остання стає домінантою, іноді може заступати собою інші підпорядковані їй питання. Однак не варто і зменшувати значення юридичної термінології (терміносистеми), яка є не тільки важливою складовою науки, а й необхідною передумовою чіткого сприйняття терміна, точного його розуміння і однозначного застосування.

Отже, у результаті нескладних умовиводів приходимо до висновку, що конструкція "цивільно-правові зобов'язання" (як і всі інші з компонентом "правові зобов'язання") є хибною: якщо в ній замінити слово "зобов'язання" на "правовідносини", вийде "цивільно-правові правовідносини", якщо ж піти далі і роз'єднати іменник-зрощення "правовідносини", то матимемо "цивільно-правові правові відносини". Така конструкція переобтяжена зайвим словом, у результаті термін утрачає сувору концептуальність, важко піддається дефінуванню – потребує скоріш не дефініції, а тлумачення. На нашу думку, слід уникати таких плеоналістичних сполучень.

На сьогодні питання професійної термінології й лексики – одні з нагальних. Це не лише лінгвістична, філологічна, а й соціальна проблема, оскільки пов'язана з комунікативними потребами мовців у професійній сфері, позначається на якості їх діяльності.

Наведемо фрагмент із лекції "Зобов'язальне право України", підготовленої професором Р.Б. Шишкою: "В сучасних умовах важливого значення набуває термінологічний аспект правничої науки. В літературі не витримується категоріальна залежність, що веде до невиправданої тавтології, ерозії виправданих віковою практикою юридичних конструкцій. Наприклад, якщо вже зобов'язання легально визначено видом цивільних правовідносин, то чи варто у подальшому безкінечно повторювати "зобов'язальне правовідношення"? Це не зовсім вірно за канонами категоріального мислення і призводить до "засмічення" професійної термінології, а відтак проблем абстрактного сприйняття правової дійсності (мислення)" [26].

У цілому погоджуючись із цим висловлюванням, висновками автора, маємо певне зауваження до контекстуального визначення зобов'язання як цивільного правовідношення. Це судження є істинним лише у випадку, коли мова йде про цивільне зобов'язання, зобов'язання, яке передбачене ЦКУ і норми якого, а також інших актів цивільного законодавства воно реалізує, зобов'язання, що регулює фактичні цивільні відносини (особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників), наділяючи учасників цивільними правами і обов'язками. Що ж до "зобов'язального правовідношення", то існування цього словосполучення виправдано наявністю іншого – "речове правовідношення": обидва – види правових відносин, слова "зобов'язальне" і "речове" виражають ознаки (властивості) конкретного виду у порівнянні з іншим.

Без сумніву, вже один той факт, що у ГКУ вперше легально закріплено поняття майново-господарських зобов'язань як одного із основних видів господарських зобов'язань (поряд з організаційно-господарськими зобов'язаннями), має принципове

значення, оскільки свідчить про наявність і необхідність існування самостійної правової форми – господарських правовідносин. Саме господарські правовідносини (і господарські зобов’язання як основний їх різновид) є тією специфічною формою юридичного зв’язку між учасниками відносин у сфері господарювання, в якій відбувається індивідуалізація (персоніфікація) загальних вимог норм господарського права – визначається коло учасників (суб’єктів) господарських відносин, на яких поширюється дія цих норм, їх юридичне положення та взаємодія, враховуючи їхні інтереси та забезпечення загальногосподарського інтересу, суб’єкти наділяються взаємними, такими що кореспондують одні одним, правами і обов’язками, а також обов’язками публічно-правового характеру.

Господарські правовідносини (господарські зобов’язання), і тільки вони, є тією правовою формою, в якій має здійснюватися процес суспільного виробництва – виготовлення продукції, виконання робіт, надання послуг, переміщення цих товарів із сфери безпосереднього виробництва (створення матеріальних благ) до сфери обміну (обігу, реалізації), далі до сфери виробничого споживання. Це положення чітко закріплено в статтях 173, 175, 178 ГКУ, а також знаходить підтвердження в результаті аналізу норм статей 3–4, 258–262 та інших ГКУ. Однак залишається незрозумілим, чому майново-господарські зобов’язання, які є основним видом господарських зобов’язань (ч. 2 ст. 173 ГКУ), у частині 1 статті 175 ГКУ визнаються “цивільно-правовими зобов’язаннями”.

Цивільні зобов’язання є самостійною правовою формою, відмінною від господарських зобов’язань, яка відображає юридичний зв’язок осіб іншого характеру. Різниця полягає, насамперед, у предметі регулювання цивільного і господарського права, що зумовлює своєрідність норм цих

правових галузей, потребує спеціальних юридичних механізмів втілення нормативних вимог у реальному житті. Серед засобів, за допомогою яких досягається регулятивний вплив права на фактичну поведінку людей, – принципи, методи, правовідносини, акти реалізації прав і обов’язків, правозастосовчі акти тощо.

Господарські зобов’язання передбачають юридичний зв’язок певних осіб – учасників відносин у сфері господарювання, наділяють їх господарськими правами і обов’язками, які є не тільки взаємокореспондуючими і спрямованими на задоволення власних інтересів суб’єктів, а й узгоджують ці приватні інтереси у межах суспільного господарського порядку для досягнення економічних і соціальних результатів, що, в свою чергу, забезпечує і реалізацію публічних (суспільних) інтересів. Цілком зрозуміло, що встановити такий особливий правовий зв’язок у межах цивільних зобов’язань з їх іншорідними нормами, принципами, методами, суб’єктами тощо неможливо. Намагання ж визначити майново-господарські зобов’язання через концепт “цивільно-правові зобов’язання” є відлунням панівної ще донедавна концепції “єдиного цивільного права”, згідно з якою до сфери цивільно-правового регулювання потрапляють усі різноманітні майнові (економічні) відносини. До того ж, як було зазначено раніше, використовується некоректний термін.

Господарські зобов’язання – це, по суті, нова якість правового зв’язку, зовсім інша, ніж та абсолютно неадекватна економічним реаліям, потребам розвитку господарських відносин і народного господарства країни, яку пропонує ГКУ. Очевидно, що регламентація майново-господарських відносин за допомогою господарсько-правового інструментарію підсилить рівень правового регулювання в сфері господарювання і має більше можливостей забезпечити підвищення ефективності суспіль-

ного виробництва. Отже, вважаємо за статті 175 ГКУ слова “цивільно-доцільне виключити із частини 1 правові зобов’язання”.

Список використаних джерел

1. *Господарський кодекс України* від 16 січ. 2003 р. № 436–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. *Цивільний кодекс України* від 16 січ. 2003 р. № 435–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. *Ершова И. В.* Предпринимательское право: учеб. / И. В. Ершова. – М.: Юриспруденция, 2002. – 512 с.
4. *Підпригоро О. А.* Основы римського приватного права: підруч./ О. А. Підпригоро. – К.: Вентурі, 1997. – 336 с.
5. *Правове регулювання господарських відносин за участю промислових підприємств*: підруч. / В. М. Гайворонський, В. П. Жушман, М. І. Тітов та ін.; за ред. В. М. Гайворонського та В. П. Жушмана. – Х.: Право, 2000. – 288 с.
6. *Предпринимательское (хозяйственное) право*: учеб. / под науч. ред. С. А. Зинченко, Г. И. Колесника. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд.-торг. корпорация “Дашков и К”; Академцентр, 2011. – 688 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irbis.vogu.ru/repos/11696/HTML/58.htm>
7. *Пухан И.* Римское право (базовый ученик) / И. Пухан, М. Поленак-Акимовская / пер. с макед. В. А. Томсинова и Ю. В. Филиппова / под ред. В. А. Томсинова. – М.: Изд-во ЗЕРЦАЛО, 1999. – 418 с.
8. *Резнікова В. В.* Правове регулювання спільної господарської діяльності в Україні: навч. посіб. / В. В. Резнікова. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 280 с.
9. *Скрипилев Е. А.* Основы римского права: конспект лекций / Е. А. Скрипилев. – М.: ОСБ-89, 1998. – 208 с.
10. *Хозяйственное право Украины*: учеб. / под ред. А. С. Васильева, О. П. Подцерковного. – 3-е изд., перераб. и доп. – Х.: ООО “Одиссей”, 2008. – 488 с.
11. *Хозяйственное право*: учеб. / под ред. В. В. Лаптева. – М.: Юрид. лит., 1983. – 528 с.
12. *Покровский И. А.* Основные проблемы гражданского права / И. А. Покровский. – Изд. 3-е, стереотип. – М.: Статут, 2001. – 353 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://civil.consultant.ru/elib/books/23/page_28.html
13. *Покровский И. А.* Основные проблемы гражданского права / И. А. Покровский. – Изд. 3-е, стереотип. – М.: Статут, 2001. – 353 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://civil.consultant.ru/elib/books/23/page_29.html
14. *Гражданское право*: учеб. / под ред. А. Г. Калпина, А. И. Масляева. – М.: Юристъ, 1997. – Ч. 1. – 472 с.
15. *Зобов’язальне право: теорія і практика*: навч. посіб. / О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова, В. В. Луць та ін.; за ред. О. В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 912 с.
16. *Луць В. В.* Контракты у підприємницькій діяльності: навч. посіб. / В. В. Луць. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 560 с.
17. *Мейер Д. И.* Русское гражданское право: в 2 ч. / Д. И. Мейер. – По испр. и доп. 8-му изд., 1902. – М.: Статут, 1997. – Ч. 2. – 455 с.
18. *Правові основи підприємницької діяльності*: підруч. / За ред. В. І. Шакуна, П. В. Мельника, В. М. Поповича. – К.: Правові джерела, 1997. – 780 с.
19. *Правознавство*: навч. посіб. / В. І. Бобир, С. Е. Демський, А. М. Колодій та ін.; за ред. В. В. Копейчикова. – 2-ге вид., перероб. та допов. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 704 с.

20. *Советское гражданское право: учеб.* / под общ. ред. В. Ф. Маслова и А. А. Пушкина. – Изд. второе, перераб. и доп. – К.: Вища школа, 1983. – Ч. 1. – 464 с.
21. *Советское гражданское право: учеб.* / под ред. В. Т. Смирнова, Ю. К. Толстого, А. К. Юрченко. – 2-е изд., испр. и доп. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1982. – Ч. 1. – 416 с.
22. *Тархов В. А.* Гражданское право. Общая часть: курс лекций / В. А. Тархов. – Чебоксары: Чув. кн. изд-во, 1997. – 331 с.
23. *Халфина Р. О.* Популярный словарь-справочник по советскому гражданскому праву (для слушателей народных университетов) / Р. О. Халфина, М. Г. Масевич. – М.: Знание, 1983. – 224 с.
24. *Цивільне* право: підруч. / ред. кол.: Д. В. Боброва, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова, О. А. Підпригора; наук. ред. О. В. Дзера. – К.: Вентурі, 1997. – Ч. 2. – 480 с.
25. *Цивільне* право України: курс лекцій: у 6 т.: т. 5, кн. 1. Загальні положення зобов’язального права / Р. Б. Шишка, Л. В. Красицька, В. В. Сергієнко, О. В. Смотров, О. Р. Шишка; за ред. Р. Б. Шишки. – Х.: Нац. ун-т внутр. справ; Еспада, 2005. – 177 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://adhdportal.com/book_833_chapter_4_Lekja_1_Ponjattja_zobovjazannja_\(R.V._SHishka\).html](http://adhdportal.com/book_833_chapter_4_Lekja_1_Ponjattja_zobovjazannja_(R.V._SHishka).html)
26. *Цивільне* право України: курс лекцій: у 6 т.: т. 5, кн. 1. Загальні положення зобов’язального права / Р. Б. Шишка, Л. В. Красицька, В. В. Сергієнко, О. В. Смотров, О. Р. Шишка; за ред. Р. Б. Шишки. – Х.: Нац. ун-т внутр. справ; Еспада, 2005. – 177 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://adhdportal.com/book_833_chapter_5_Lekja_2_Zobovjazalne_pravo_Ukrani_\(R.V._SHishka\).html](http://adhdportal.com/book_833_chapter_5_Lekja_2_Zobovjazalne_pravo_Ukrani_(R.V._SHishka).html)
27. *Цивільне* право України: підруч.: у 2 кн. / Д. В. Боброва, О. В. Дзера, А. С. Довгерт та ін.; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – Кн. 1. – 864 с.
28. *Цивільне* право України: підруч.: у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатеевої, В. Л. Яроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – Т. 1. – 480 с.
29. *Цивільне* право України: підруч.: у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатеевої, В. Л. Яроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – Т. 2. – 552 с.
30. *Цивільне* право України: підруч. / Ч. Н. Азімов, М. М. Сібільов, В. І. Борисова та ін.; за ред. Ч. Н. Азімова, С. Н. Приступи, В. М. Ігнатенка. – Х.: Право, 2000. – Ч. 1. – 368 с.
31. *Юридический энциклопедический словарь* / Гл. ред. А. Я. Сухарев; ред. кол.: М. М. Богуславский, М. И. Козырь, Г. М. Миньковский и др. – М.: Сов. энциклопедия, 1984. – 415 с.
32. *Вінник О. М.* Господарське право: навч. посіб. / О. М. Вінник. – 2-ге вид., змін. та доп. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців “Правова єдність”, 2008. – 766 с.
33. *Віхров О. П.* Організаційно-господарські правовідносини: монографія / О. П. Віхров. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2008. – 512 с.
34. *Господарське* право України: підруч. / В. М. Гайворонський, В. П. Жушман, Н. В. Погорецька та ін.; за ред. В. М. Гайворонського та В. П. Жушмана. – Х.: Право, 2005. – 384 с.
35. *Круглова Н. Ю.* Хозяйственное право: учеб. пособ. / Н. Ю. Круглова. – М.: Русская Деловая Литература, 1997. – 608 с.
36. *Лаптев В. В.* Экономика и право (Теория и практика правового регулирования хозяйственных отношений) / В. В. Лаптев. – М.: Экономика, 1981. – 216 с.
37. *Несинова С. В.* Господарське право України: навч. посіб. / С. В. Несинова, В. С. Воронко, Т. С. Чебикіна; за заг. ред. С. В. Несиної. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 564 с.
38. *Січевлюк В. А.* Господарське право України: навч. посіб. / В. А. Січевлюк. – К.: УІРФР, 2010. – 474 с.

39. *Советское хозяйственное право: учеб.* / под общ. ред. И. Г. Побирченко. – К.: Вища школа, 1985. – 336 с.
40. *Хозяйственное право: учеб.* / В. К. Мамутов, Г. Л. Знаменский, К. С. Хахулина и др.; под ред. В. К. Мамутова. – К.: Юринком Интер, 2002. – 912 с.
41. *Щербина В. С.* Господарське право: підруч. / В. С. Щербина. – 4-е вид., перероб. і допов. – К.: Юринком Интер, 2009. – 640 с.
42. *Запорожец А. М.* Аграрное право: учеб. пособ. / А. М. Запорожец. – Х.: Консум, 1997. – 109 с.
43. *Прокопенко В. І.* Трудове право України / В. І. Прокопенко. – Х., 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radnuk.info/pidrychnuku/tryd-pravo/266-prokopenko/4011---6---.html>
44. *Трудові* правовідносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mashivka.just.gov.ua/.../trudovi-pravovidnosini...>
45. *Фішер С.* Економіка, 1995 / С. Фішер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epi.cc.ua/dolgovremennyye-trudovyye-obyazatelstva.html>
46. *Афанасьєва Л. В.* Аліментні правовідносини в Україні: монографія / Л. В. Афанасьєва / МВС України, Луг. держ. ун-т внутр. справ. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. – 224 с.
47. *Лозова Г. О.* Відповідальність за умовами шлюбного договору / Г. О. Лозова // Університетські наукові записки. – 2009. – № 4. – С. 94–98.
48. *Скакун О. Ф.* Теорія держави і права: підруч. / О. Ф. Скакун / пер. з рос. – Х.: Консум, 2001. – 656 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/687/137/>
49. *Советское гражданское право: учеб.* / под ред. В. П. Грибанова, С. М. Корнеева. – М.: Юрид. лит., 1980. – Т. 2. – 512 с.
50. *Советское гражданское право: учеб.* / под ред. В. Т. Смирнова, Ю. К. Толстого, А. К. Юрченко. – 2-е изд., испр. и доп. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1982. – Ч. 2. – 432 с.
51. *Хозяйственное (предпринимательское) право Украины: учеб.* / под общ. ред. Р. Б. Шишки и Я. А. Чапичадзе. – Х.: Эспада, 2007. – 552 с.
52. *Подцерковний О. П.* Грошові зобов'язання господарського характеру: проблеми теорії і практики: монографія / О. П. Подцерковний. – К.: Юстініан, 2006. – 424 с.
53. *Гетманцев Д. О.* До питань характеристики фінансово-правового зобов'язання як фінансово-правового відношення / Д. О. Гетманцев // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 3. – С. 117–121.
54. *Гергелюк Н.* Исполнение административно-правовых обязательств в системе органов исполнительной власти Украины / Н. Гергелюк // LEGEA ŞI VIATA. – 2014. – № 9. – С. 26–28 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://legeasiviata.in.ua/archive/2014/9-2/9-2.pdf>

Єршова С. І. До питання про визначення поняття “майново-господарські зобов'язання”

Статтю присвячено проблемі визначення поняття майново-господарських зобов'язань. Проаналізовані положення римського приватного права, загальної теорії права, теорії цивільного та господарського права, інших галузевих наук. Запропоновані підходи до вдосконалення доктринальних і нормативних засад майново-господарських зобов'язань як певний внесок у розвиток наукових положень про поняття зобов'язань.

Ключові слова: майново-господарські зобов’язання, цивільно-правові зобов’язання, господарські правовідносини.

Ershova S. I. К вопросу об определении понятия “имущественно-хозяйственные обязательства”

Статья посвящена проблеме определения понятия имущественно-хозяйственных обязательств. Проанализированы положения римского частного права, общей теории права, теории гражданского и хозяйственного права, других отраслевых наук. Предложены подходы к усовершенствованию доктринальных и нормативных основ имущественно-хозяйственных обязательств как определенный вклад в развитие научных положений о понятии обязательств.

Ключевые слова: имущественно-хозяйственные обязательства, гражданско-правовые обязательства, хозяйственные правоотношения.

Yershova S. On the Definition of “Property-Economic Obligations”

The article is focused on the definition of the notion of property-economic obligations. The provisions of the roman private law, the general law theory, the theory of civil and economic law other branch sciences have been analyzed. The approaches to improving doctrinal and normative foundations of the property-economic obligations have been proposed as a contribution to the development of scientific provisions for the concept of obligations.

Key words: property-economic obligations, civil legal obligations, economic legal relations.